

IX/E Beludzsisztán

A tartomány nevét az angolban Baluchistánként, illetve „o”-val, Balochistannak is írják. A pakisztáni tartományt nyugatról Irán hasonló nevű tartománya, így végső soron Irán határolja, Az északi szomszéd Afganisztán.

Pakisztán mindhárom tartománya /Északnyugati Határvidék északkeletről, Punjab keletről, Sindh délkeletről határolja, míg Beludzsisztán /a továbbiakban ezzel az írással tüntetem fel a tartomány nevét/ déli partvonalát az Arab tenger, az Indiai Óceán beltengere – mossa./.

A fő nyelvek, vagy használt nyelvek a tartományban: balucsi, pastu, brahui, valamint a perzsa. A tartomány székhelye és legnagyobb városa Quetta. /Kvetta/

Beludzsisztán tájegység az Iráni platón /földnyelv/ és Közép, Dél Ázsia között képez összeköttetést, átmenetet.

Pakisztán 4 tartománya közül Beludzsisztán 347 ezer 190 km²-es területe /közel négy Magyarország/ a legnagyobb, az összes pakisztáni földterület 42%-át foglalja el, míg a beludzsok a pakisztáni népesség 4%-át alkotják.

Átlagosan 1500 méter magas teraszok a jellemzőek, amelyekből 3000 méter fölé emelkedő csúcsok, hegyvonulatok magasodnak.

Beludzsisztán kopár vidék, lekopott dombos ősmasszívum, félsivatag, itt – ott sós mocsaras vidék. Am területén jelentős nyersanyagkészlet: földgáz, kőolaj, vasérc, kén, arany, márvány, króm található, - jórészt ma még kiaknázatlanul.

Északkeleten, Beludzsisztánban a Szulejman hegy és a Bolan hágó biztosít átjárást Afganisztán és Khandahar felé.

Beludzsisztán déli – tengerparti – vidékét Makran partként ismeri a világ. A tartományi székhely Quetta északkeleten található, közel Afganisztánhoz. Tőle északnyugatra fut a Khandahar felé vivő út.

A déli tengerparti sáv – Makran part – egyik érdekes kikötővárosa Gwadar, mely 1958-ig az Ománi Szultánság fennhatósága alá tartozott, ettől az évtől került Pakisztánhoz.

Kínai segítséggel, itt egy komoly mélyvízű tengeri kikötő létesült, s a Pakisztáni Haditengerészetnek is bázisa a város. Qasim Port Gwadar közelében szintén jelentős kikötő. Az Indiai Óceán mentén fekvő jégmentes kikötők tovább növelik a beludzs területek vonzerejét, stratégiai súlyát. /Innen ellenőrizhető a hormuzi szorost a Távol Kelettel összekötő érzékeny olajút és egyéb stratégiai ötvonalak./

Beludzsisztán Tartomány népessége 9-10 millió fő. /érezhető a ritkán lakottság következménye, hisz a területileg kisebb Punjab tartományban tízszer többen laknak./

A balucsi népcsoport a tartomány déli részén, az Iránnal határos területeken van túlsúlyban, míg a pastuk Quetta és az északi /Afganisztánnal határos/ térségben élnek.

Kalat város környéke a brahui nyelvet beszélők régiója. A beludzsok között dravida hivatalkot alkot a brahui népcsoportja. Számukat Pakisztánban 1,5 millióra becsülik, s 15 – 20 ezren Iránban élnek.

Vannak még a tartományban pastuk, tadzsikok, hazarák, szindhik.

A tartományban fekvő Mehrgarh nevű település egy ősi hely Beludzsisztánban, melynek történelme mintegy 6500 évre nyúlik vissza.

A pakisztáni-indiai területek zöméhez hasonlóan a korai középkortól e tartomány is az Abbászida kalifátushoz tartozott, a hódító arabok rákényszerítették a lakosságra az arab-betűs írásmódot, és a mohamedán vallást. A balucsi törzs jól asszimilálódott a mohamedán valláshoz.

A Nagymogul Birodalom, /amelynek központja India, Delhi, Agra városok voltak/ kevés hatást gyakorolt a messzebb levő Beludzsisztánra. Később, Ahmad Shah Durrani foglalta el a tartomány zömét, s Nagy Afganisztán részévé tette.

Chakar Rind egyesítette először a beludzsz törzseket a XV. – XVI. Században, majd perzsa, nagymogul, ill. az afgán ghilzai törzs uralta a tartományt.

1876-tól datálható a brit fennhatóság, Robert Sandeman parancsnoksága alatt foglalták el a britek a beludzsz területeket.

A brit érában 4 principátus létezett Brit Indián belül e tartományban: Makran, Kharan, Kalat és Las Bela.

A XIX. század 70-es éveitől Beludzsisztánt felosztották Perzsia, Afganisztán és a brit gyarmatosítók között. Beludzsisztán a legelmaradottabb pakisztáni tartomány.

Az 1970-es évekig Pakisztán költségvetésének mindössze 2,3 – 2,5 %-át ruházták be Beludzsisztánba, s Pakisztán ipari potenciáljának nem egészen 1%-a jutott a tartományra. Tovább élnek a prekapitalista maradványok. Siralmas a helyzet az oktatásügy terén is.

A – jelzett – 70-es évekig mindössze 1180 elemi, 120 középiskola és 6 college működött itt. Azóta a helyzet némileg javult, de az örökölt struktúra ma is bénit.

Az akkori Brit Indiában 1926 – 29 között szűnt meg hivatalosan a rabszolgaság.

A tartomány, s benne Quetta városa is több földrengést szenvedtek el az idők során. Quettát 1935-ben, a Makran régiót 1945-ben sújtotta nagy erejű földrengés.

A történelemhez tartozik, hogy Pakisztán 1947-es létrejöttékor – rövid ideig – Mir Ahmed Yar Khan deklarálta Kalat térségének függetlenségét, de 1948-ban a pakisztáni hadsereg erőszakkal elnyomta ezt a függetlenségi törekvést, Kalat Pakisztán része lett.

Megemlíteném, hogy Beludzsisztán tartományt közigazgatásilag 26 körzetre osztották, e körzetekről, némelyik székhelyről a turisztikai nevezetességek felsorolásaként említést teszek. Szeretném itt is feltüntetni a tartomány földrajzi elhelyezkedését, pozícióját láttató térképet!

/77. fotó: Beludzsisztán tartomány pozíciója (zöld), /illetve körzetei/

A balucsi törzs /a tartomány névadó csoportja/.

Nyelvük az iráni nyelvcsaládba tartozik, a mai területekre i. előtt az első évezredtől vándoroltak a törzs tagja. A kis népsűrűségű tartomány lakosságának közel fele a főváros Quetta közelében, illetve a tartományi fővárosban él.

Az Indus folyóval szinte párhuzamosan húzódó Szulejman hegy és a Kirthar megakadályozzák, hogy a csapadék bő monszun szelek terhüket Beludzsisztánban hullajtsák el.

Így a tartomány zömének klímája száraz, az évi csapadékmennyiség alig éri el az 50 millimétert. Mind az Arab tenger partvidékét /Makran part/, mind a bentebb levő régiókat félsivatagos, száraz, kopár sztyeppék jellemzik. A sivatagos terület bent inkább kősvatag.

A száraz felföldeken, a nagy sivatagok közelében a szél eróziós munkája nyomán misztikus sziklaformák, tájak alakultak ki, amikről a megfelelő helyen említést teszek, illetve képekkel illusztrálok. Beludzsisztán félnomád, nomád törzsei /bravik, balucsik, pathánok/ féltőn őrzik népviseletüket, kultúrájukat, vallásukat.

/78. fotó: Nomádok a Bolan Völgyben/

/79. fotó: Beludzsisztáni látkép/

A tartomány északkeleti része relatíve több csapadékot kap, s ez már eltart boróka erdőket, a megművelt földeken, gyümölcsösökben az emberek almát, mandulát, barack-féléket és szőlőt termesztnek. Közép Beludzsisztánban a legtöbb ember félnomád, birkanyájakat, kecskéket, tevét tart, illetve terel. Ezek az emberek a téli hónapokban Punjab és Sindh tartományokban próbálnak munkát találni, illetve kis részük az Arab Öböl államaiba próbál boldogulni. Beludzsisztán történelmi múltja a messzi kőkorszakig visszavezethető.

Beludzsisztán a kulturális túrák, felfedező utak széles tárházát nyújtja. Beludzsisztánnak mintegy 600 kilométeres tengerparti szakasza van délen, /zöme az ún. Makran part/

A vad természet sok nehézségével kell az itt élőknek szembenézniük, miközben lenyűgöző szépségű az arany homokos tengerpart az azúrkék éggel, napsütéssel, még a téli hónapokban is. Az Arab tenger télen-nyáron lehetőséget biztosít a fürdőzésre, gondtalan kikapcsolódásra.

A Makran part zöme azonban csak elviekben áll a turizmus szolgálatában. / s ezért a feltételes mód használata indokolt!/

Nincs kiépült infrastruktúra a partszakaszon, nincs szállodasor! Pasni, Jiwani, Ormara csupán szerény halászfaluk, Gwadar pedig inkább haditengerészeti bázis, semmint turista-célpont. A halászok nehéz fizikai munkát végeznek, a hálókat még zömmel kézzel húzzák.

/80. fotó: Makran part /

/81. fotó: Gwadar. A forgalmas kikötő/

/82. fotó: A sivatagos partközeli/

Pakisztán tengeri kikötői a fentiekén túl: Al Hamd konténer kikötő, Fauji olajterminál, Juna Bunder, Ketí Bandar és Muhammad bin Qasim.

A legismertebb sivatag Beludzsisztánban, a tartomány északnyugati részén elterülő Kharan sivatag. A homokdűnék néhol sziklás, kavicsos részekre váltanak.

A Makran parthoz, turista-nevezetességeihez később még visszatérek. Szeretném felfedező körutamat a tartományi fővárosban, Quettában kezdeni!

Quetta kifejezés várát, erődöt jelent pushtu nyelven, illetve Pustunisztánban.

A város, illetve környéke tekinthető Pakisztán gyümölcskertjének, mellette Beludzsisztán tartomány székhelye, s a nyugati vidék erődítménye.

1680 méterrel fekszik a város a tengerszint felett. A közelében húzódó Bolan hágó stratégiai pont Irán és Afganisztán között. Quetta népessége kb. 800 ezer fő. Quetta Vár ma is látható. A bennszülött lakosság kemény és hallgatag, de ismeri a barátság és vendégszeretet eszméit. A látogató megvendégelése, - tradíciójuk része.

A bázárookban a balucsi hímzésektől dzsekikig, szőrmebundákig, szandálokig, afgán szőnyegekig, onix féldrágaköveken keresztül szárított/aszalt gyümölcsökig, - egyszóval minden kapható!

Itt a turisták színes és színvonalas kézimunkákat, - különösen balucsi üveg és tükör-munkákat találhatnak, amelyek az egész világon keresettek.

A beludzsisztáni turistautak elmaradhatatlan kelléke a jó étel, a kulináris élvezetek világa.

A legfinomabb balucsi specialitás neve "Sajji", /Szádzsi/ birkacomb sütvé, szerényen fűszerezve.

Nagyon ízletesre sült a parázson, a lassú sütés a megfelelő puhasághoz elengedhetetlen.

/83. fotó: "Sajji", birkacomb sütve/

A vadvilág, különösen az emlősök palettája széles a tartományban. Vadjuhok, leopárd, farkas, hiénák, mezei nyúl, vadmacska sün található Quettában, illetve környékén. A madarak képviselőiben speciális fogolyfélék, énekes madarak, kék szikla galamb, csuszka, arany sas, veréb, sólyom és héja-félék, szakállas keselyűk élnek itt.

A növények közül pisztácia, boróka, vad olíva, mandula, füge, cseresznye fordul elő. Egy bazár, szakállas, Afganisztánra utaló pastu árusaival.

/84. fotók: Quetta bazár/

Quetta a textil ipar, étel és szőnyegkészítés fontos pakisztáni telephelye.

Az 1979-es afgán-szovjet háború következtében milliós nagyságú afgán menekült költözött Quettába, illetve szűkebb körzetébe. Sajnos, a város a drogcsempészetnek is fontos központja. Beludzsisztán az ellentmondások földje!

Quetta közelében három sziklás hegyvonulat húzódik, -Chiltan, Zarghun, valamint a Koh-e Murdar.

A város főútjának tekinthető Jinnah főutat hosszú kilométereken át fák szegélyezik. Jelentősebb épület a főúton a Kormányzó Háza, a Telekkommunikációs Hivatal épülete.

A város régészeti múzeuma a Fífa úton gazdag kollekciónal rendelkezik ősi fegyverekből, kardokból, valamint kéziratokból.

Talán az eddigiekből is kitűnt, hogy Quetta nem rendelkezik lenyűgöző turista-attrakciókkal. A városban fekvő Askari Park – a repülőtérhez vezető úton – a pihenés, felüdülés lehetőségét kínálja. Quettától 20 kilométerre, délnyugatra található a Hazar Ganji Chiltan Nemzeti Park. A név irodalmi fordításban „Ezer Kincs Parkja”

A több mint 10 km²-en elterülő park szintkülönbsége több mint ezer méter, 2021 métertől 3264 méterig terjed.

Ezeknek a hegyeknek a gyűrődései a legendák világába kalauzol a magyarázattal, az ezer kincs eredetéről.

Pakisztán nemzeti állatai láthatók itt. A csavart szarvú kecske-féle a markhor, valamint Pakisztán nemzeti madara a chakor /csukár/. A chakor a reménytelen szerelem szimbóluma a muszlim költészetben.

Kép a nemzeti madárról

Quetta közeli kirándulások, turisztikai lehetőségből megemlíteném Karkhasa rekreációs parkját, mintegy 10 kilométerre Quettától nyugatra.

A fővárostól 21 kilométerre fekvő Urak Völgy hemzseg a vadrózsától, gyümölcs kertektől. Csonthéjasok /barack, szilva stb./ számos változata nő itt.

Egy szép vízesés is található a völgyben, pontosabban a völgyet képező kopár sziklákon. A völgy összességében kirándulások, pikniknek kellemes színtere.

Az Urak völgyhöz közel, mintegy 10 kilométerre Quettától lelhető fel a Hanna tó, ahol padok, árnyat adó tó körüli pavilonok teszik kellemessé az ott tartózkodást, pihenést.

/85. fotó: Hanna tó Quetta közelében/

A tóban arany halak úsznak, a víz áttetsző zöldeskék, s a víz sárgásbarna hegykoszorú ölelésében mesés szép látvány. Hasonlóan szemet nyugtató panoráma a fenyők látványa a tó felett. Quettától mintegy 50 kilométerre fekszik a Pishin völgy, a Bund Khushdil Khan tóval. 70 kilométerre Quettától, Sibi felé vezető úton népszerű kirándulós hely Pir Ghaib. Itt is látható vízesés a sziklafalban, s a környéken pálmafák is feltűnnek.

/86. fotó: Pir Ghaib sziklái a vízeséssel/

Ziarát kisvárosa 133 kilométerre, mintegy 3 órás autóútra fekszik Quettától északkeletre. S 2450 méterre a tengerszint felett, öreg borókaerdők ölelésében. Van olyan borókafa/cserje, amely 5000 év körüli. Ziarat jelentése szent, vagy Szent Hely.

A helyi szent Kharwani Baba, aki a környéken működött és itt is van eltemetve. A helyiek elzarándokolnak a szent sírjához, s e hely közel 10 kilométerre található Ziaráttól.

Ziarat fő vonzereje a méz. A virágok hatalmas területen vannak, a levendula vadon terem, s bódító illata van. Alma, fekete cseresznye még a fontosabb gyümölcsök.

A legmagasabb hegy neve Khalefat, közel 3500 méteres csúcsa van, s így az időjárás is hűvösebb. 14 kilométerre Ziaráttól, Zindra található, egy festői kis település. Négy örlő

malomra fordítható a neve. Ziarattól kb. 16 kilométer távolságra van Zizree, s a várostól kb. 20 kilométerre található a Nanna gát.

Ezek a helyek Ziarát közelében kellemes kirándulási pontok, érdekes helyek.

Ziaráthoz kötődik a Quaid –e- Azam Rezidency, azaz a Nemzet Vezetőjének Emlékháza.

Amikor Mohammad Ali Jinnah, Pakisztán alapítója és első államfője betegeskedett élete vége felé, itt Ziarátban pihent, s gyógyult, szanatórium-szerű környezetben. A házat zöld növények, fák, virágok garmadája övezi, s a házból szép kilátás nyílik a Ziarát közeli völgyekre is.

/87. fotó: Quaid-e-Azam Ház Ziaratban/

Quetta, illetve a tartomány északi-északkeleti régióiban a pastu népesség/törzs koncentrálódik. Quettán kívül, inkább kisvárosok említhetők, bár ezek is körzeti székhelyek. Ilyen település nevek: Bolan, Pishin, Quila Abdullah, Qila Saifullah, Loralai, Harnai, illetve az előbb említett Ziarát. Ide tartozik még – Quettán kívül – Zhob és Sibi is. Mielőtt Sibiben tennék rövid látogatást, megemlíteném Quetta körzetének fő attrakcióját, a Bolan hágót.

88. fotó: birkanyáj Kalat közelében

/89. fotó: Panjgur Beludzsisztán/

A hágó történelmi útvonal Közép és Dél Ázsia felé, illetve Pakisztán és Afganisztán között, itt Afganisztán délkeleti részén.

A Bolan hágó szomszédságában szép völgyek közül Lak, Khojak, Harnai völgy, illetve átjáró emelhető ki.

Zhób /Zsób/ egy kisváros beludzsisztán északi részén, 333 kilométerre Quettától. Fort Sandeman nevét 1976-ban változtatták Zhob-ra, amikor az akkori miniszter Zulfikar Ali Bhuttó ellátogatott ide.

Dera Ismail Khan nevű kisváros további 225 kilométerre található innen.

Sibi 163 kilométerre, délkeletre található Quettától. Nevét egy hindu hercegnőről kapta.

Történelmi alakok sora, mint Nagy Sándor, a muszlim konkvisztádor Muhammad bin Quasim, Mahmud Ghaznavi és Nasir-ud-Dinh Kabacha egyaránt megfordult e helyen.

Chaker Khan Rind, egy legendás balucsi hős masszív várat építtetett a XV. században, Sibi közelében.

Viktória angol királynőről elnevezett történelmi emlékház Jigra Hall-ként funkcionált a függetlenség előtt. /A Jigra a pastuk fő vallási parlamentje, törvényháza./

Napjainkban a Jigra Hall - múzeum.

Sibi a február hónapban tartott lovas játékaikról, bika-futtatásairól, fesztiváljáról ismert mind a környéken, mind a turisták körében. /Ez a híres Sibi Mela/

Érdemes látogatást tenni a brahmi törzs lakta Kalat városában, illetve a Makran Part tengerparti településein!

Az iráni határ közeli településeken, pl. Nok Kundi nevű helyen megcsodálható az Iránból átnyúló Taftán hegy a maga vadságával, ködbe burkolódzó csúcsaival. Másrészt Nok Kundi közeli homoksivatagban dzsipekkel száguldozhatunk, szinte úttalan utakon.

Egy történelmi patinájú településről, régészeti feltárás helyszínéről szeretnék említést tenni. Mehrgarh a település neve, s Sibihez közel található, s ez indokolja felkeresését.

Mehrgarh ősi település Ázsiában, s az egyik legfontosabb régészeti lelőhely a neolitikumból /kőkorszak/. A település Beludzsisztánban, Kachi régióban /nem Karachi!/ található, közel a Bolan hágóhoz. Az Indus Völgytől, sőt magától az Indus folyótól nyugatra található, Quetta, Kalat, Sibi városok közelében terül el e világviszonylatban is számottevő rommező.

Az eddigi régészeti feltárások Krisztus előtt 7000-től datálják Mehrgarh történetét, s ettől az időszakból mutatható ki földműves közösségek letelepedése a körzetben.

A régészek a romok, kerámia és agyagedény-maradványok alapján bizonyítottak látják, hogy Mehrgarh az egyik legősibb kőkorszaki település, s az előbb említett leletek alapján különböző periódusok határozhatók meg életében.

- A legelső periódust i. e. 7000-5500 közt datálhatjuk.

Ebben az időszakban a földműves őslakók még nem használtak agyag edényeket, csak pattintott kőszerszámok, csiszolt kőszerszámok voltak. Búzát, árpat termesztettek az itt élő földműves közösségek, birkát, kecskét, szarvasmarhát házasítottak, illetve tereltek.

Egyszerű sár, illetve cölöpkunyhókban laktak, faluközösségekben éltek, a földet kommunális módon művelték, terményeiket egyenlően osztották el.

Életükről, díszítő motívumaikról főleg a gondosan elrendezett, kövekkel kerített temetőik árulkodnak, amelyekből sikerült többet is feltárni a régészeknek. A kövek mellett csontszerszámokat, üveggyöngyöket, egyszerű karpereceket találtak, valamint állat áldozatok nyomaira is bukkantak a régészeti ásatások. A sírok díszítésénél tengeri csigák, türkiz, lapis lazuli, homokkő-formák is előbukkantak.

- A második periódus mintegy i.e. 5500 – 4800 körül, a harmadik periódus, pedig i. e. 4800-tól 3500-ig datálható.

Ebben az időszakban már csiszolt kőtárgyak, agyag edények, kultikus terrakotta szobrocskák is előkerültek a sírok leleteiből. A kézműves technológia és a szerszámok fejlődésével az agyag edények üvegmázos bevonatot, zománc-szerű burkolatot kaptak. A terrakotta szobrok kifejezőbbek, szebbek. Égető kemencék nyomaira is sikerült a régészeknek rábukkaniuk. A sírok díszítésénél, geometrikus formák, kő és tengeri csiga-berakások, türkiz - díszítés is előkerült.

- I. e. 3500-tól Mehrgarh további története szorosan összefonódott az Indus Völgyi /Mohendzso Daro központú/, majd később a korai Harappa Kultúra történetével, stílusjegyeivel. Mehrgarh különösen az orvostudományok, - azon belül is a fogászat – terén ért még el zajos sikereket. /Persze, a zaj nem a foghúzás kísérője volt!/ A korábban már említett Indus Völgyi, illetve Harappa Kultúrában tovább élt szerepe, kulturális kisugárzása.

/90. fotók: Mehrgarh relikviáiról/

A mezőgazdasági tevékenységhez, folyami kultúrához elengedhetetlen csillagászáttal összefüggő naptárat ábrázol az egyik ősi alkotás.

A pakisztáni Mehrgarh története hozzájárult egy tudományos feltételezés, hipotézis cáfolatához is. Sokáig azt feltételezték a tudósok, hogy kb. i. e. 6000-ben, a nyugatabbról érkező bevándorlók tanították meg a helyieket a földművelés, kerámia-készítés fortélyaira, vagyis a civilizációs megtermékenyítő hatások kívülről érkeztek Beludzsisztánba, és az Indus Völgyébe.

Ma már bizonyítást nyert, hogy a helyiek, e sémi-nomád faluközösségek – változatos utakon – belülről találtak rá /és hamarabb!/, az előbb említett kultúra-formáló készségekre.

Kalat történelmi kisváros Beludzsisztánban, a hasonnevéű körzet székhelye. Egyike annak a 4 hercegségnek, /Makran, Kharan, Las Bela mellett/, egyfajta városállamnak, melynek uralkodói sajátos előjogokat, kiváltságokat élveztek a XVII. századtól szinte a független állam létrejöttéig, s ezt a kiváltságot a brit hódítók is elfogadták, fenntartották. Kalat uralkodója kán címet viselt.

Kalat durván Beludzsisztán földrajzi közepén fekszik, dél-délnyugatra Quettától, a tartományi fővárostól.

A város a brahui törzsről, egy észak dravida népcsoportról nevezetes. Nyelvük az iráni nyelvcsaládba tartozik.

Főleg a balucsik közelében éltek, akikkel keveredtek. A brahui törzs régóta Kalatban, illetve szűkebb körzetében él, míg a balucsik nyugatról jöttek. A balucsik által a XV. században étrehozott királyság hamar hanyatlásnak indult, afgán és perzsa betörések is gyengítették.

A kalati brahuik kánjai a XVII.- XVIII. századtól a XIX. század közepéig uralkodtak, a britek megérkezéséig. 1876-ban kötöttek szerződést, ami már előjogokat biztosított a briteknek.

1947-ben Kalat névlegesen újra függetlenné vált a brit visszahúzódás következtében, de kényszerítették, a Pakisztánhoz való csatlakozásra. Az utolsó kalati kánt formálisan 1955-ben mozdították el trónjáról. Kalat kisvárosában turisztikai látnivaló a kán palotája. A kisváros várral is rendelkezik.

Végezetül, beludzsisztáni barangolásom záróakkordjaként Kalattól délre fordulok, a tartományt délről övező Makran Partot, illetve a tengerpartot szeretném még felkeresni!

Makran Part

Beludzsisztán déli partvonal 600 kilométeren terül el.

Hosszú, homokos partszakaszok, egyenetlen dűnék, ár-apály patakok jellemzőek a partvonalon. Átlagosan 1500 méterig emelkedő hegyek láncolata párhuzamosan fut a parttal. A Parti Makran láncolata mintegy 30 kilométerrel beljebb húzódik a tengerparttól, a Központi Makran mintegy 130 kilométerre, míg a Siahán lánca olyan 200 kilométerre húzódik a parttól. Nagyon kevés csapadék hullik a Makran Régióban, kevés falu, /vagy még inkább, város/ van, akár a parton, akár a hegyláncok között.

A legtöbb Makran parti ember sötétebb bőrű, afrikai arcvonásai vannak. Ők talán az arab kereskedők leszármazottai a szubkontinensen. A megélhetésükért halásznak, datolya ültetvényt gondoznak, s tevéket tenyésztenek. A legtöbb ember az Öböl menti Államokba, Ománban, részmunkaidőben dolgozik, - kereset-kiegészít –a keresett pénzt hazaküldik családjainak.

Nagy Sándor i. e. 325-ben járt a barátságtalan Makran Parton seregével, Mohammad bin Qasim Bagdadból jött Sindh irányába, s keresztülvonult a Makran régión, 711-ben.

A Makran Partot először a nagymogulok foglalták el, /szállták meg/, majd később, elismerték névlegesen a brit uralmat e területek felett.

Csak 1971 óta érzékelhető fejlődés a régióban. A partvonallal párhuzamosan nem fut út, napi hajóforgalom a fő összeköttetési lehetőség a külvilággal, olyan parti városok esetében, mint Ormara, Pasni, Gwadar és Jiwani. A tengeri összeköttetés kitüntetetten Karachi városával létezik, Sindh tartomány székhelyével, míg a beludzsisztáni fővárossal Quettával csak légi összeköttetése van, a felsorolt parti kisvárosoknak. Hetente 2-3 járat közlekedik Quettába.

Gwadar és Jiwani kikötő városok hajóstól, kikötőtől, több mint 200 éven keresztül az Ománi Szultánság fennhatósága alá tartoztak. Kalat kánja ajándékozta a XVIII. században kisvárosokat az ománi szultánnak, s csak 1958-ban kerültek vissza e kikötő városok Pakisztánhoz. Ormara tekinthető jelenleg fő kikötőnek.

Turbat a Makran Part egyik települése, a hegyekhez közel, barátságtalan környezetben fekszik.

Használható út vezet innen Las Bela-ba, a másik, korábbi városállamba. Turbatot repülőjárat köti össze Karachival, Quettával. Panjgur a Makran hegy lábánál levő körzeti központ, jó levegőjű gazdaságfejlesztési körzet. Khuzdar felé viszont nagyon rossz minőségű út vezet Panjgurból.

A szél eróziós munkáját, a csapadék hiányát furcsa természeti képződmények, sziklakúpok illusztrálják. E meghökkentő formákhoz történetek, kialakulásuk, létrejöttük mitológiai meséje kapcsolódik. A folyamat, pontosabban a természeti alkotás külön pikantériája, hogy a csapadék-szegény Makran Parton, sivatagi milióban, a szél és a hőmérséklet-különbség hatására alakult ki. Létezik ma már Makran Parti Főút, de a tartományi infrastruktúra a pakisztáni átlagnál rosszabb.

Említettem korábban, hogy a Makran Parti emberek kereset-kiegészítő tevékenysége az Arab tengerben folyó halászat.

Kezdetleges ladikjaikon, vitorlásaikon naponta kimerészkednek a tengerre, amely viszont nem mindig barátságos hozzájuk.

Munkájuk nehéz fizikai tevékenység, a háló húzása döntően ma is kézzel történik, s a hal-állomány is fogy!

/91. fotó: Naplemente a tengerparton

Az Ománi szultánság népe már a kora középkortól kezdve az Arab tenger, Indiai óceán térségének leghíresebb hajós népe.

Gyors mozgású vitorlásaikkal /dausz, szambuk. daghala, dongjah/ messzi térségekbe eljutottak hajósaik.

/Pl. Abu Ubaida bin Abdullah el Kászim a 8. században, az arab uralom kezdetén a kínai Kantonba/. Az ománi szultán hajóflottája komoly katonai tényező volt, ez egyrészt magyarázza, hogy gyarmatosítóként Zanzibar, Pemba szigetek urai voltak, másrészt komoly ellenlábasokként kezelték őket az európai hódítók /portugálok, majd a hollandok, britek is.

A XVII. – XIX. századokban, közel 200 éven át az omániak határozták meg az indiai óceáni kereskedelmet. Az afrikai rabszolga-kereskedelem és kalózkodás az ománi uralkodók fő bevételi forrása volt.

Ez a gazdagság, hatalom szűnt meg a francia-angol gyarmati versengés eredményeként, s Omán későbbi sorsára a brit gyarmatosítás lett meghatározó.

Nemcsak Omán, hanem az általuk birtokolt pakisztáni kikötővárosok /Gwadar, Jiwani/ jelentőségét stratégiai helyzetük szabta meg. Gwadar 72 kilométerre van az iráni határtól, s

mintegy 400 kilométerre található a Hormúz szorosától, a világkereskedelem, a kőolaj-ellátás egyik legfontosabb ütőerétől.

Beludzisztán közötti határ-átkelő-helyei Afganisztán felé: Quetta – Chaman irányban, valamint Peshawar – Torkham határátkelőhely.

Irán felé Juzzak – Taftán, ill. az iráni oldalon Mirjaveh, majd a tartományi székhely Zahedán következnek.

PTDC motelek Beludzisztánban: Taftán, Chaman, Ziarát. Quettában a Serena hotellánc üzemel.

Gwadarból, vagy Gwadaron keresztül történik a tengerparttal nem rendelkező Afganisztán, illetve néhány volt közép-ázsiai szovjet tagköztársaság /Türkmenisztán, Üzbegisztán, Tadzsikisztán, Kirgizisztán/ tengerről történő áruellátása, illetve a tengerhez való hozzájutásukat, áruik számára az export lebonyolíthatóságát biztosítja Gwadar kikötője.

A fentebb említett országokból az élő állatoktól az olajig, gabonától földgázig, az áruk széles köre kerülhet a globális piacokra, Gwadar érintésével. A várost szabadkereskedelmi térségként szeretnék használni a jövőben a pakisztániak, s profitálni szeretnének a gazdasági előnyökből.

A régió fejlődésében kulcskérdés az elmaradott infrastruktúra, főleg az úthálózat gyorsított kiépítése, korszerűsítése. A perspektívák ismerete – vélhetően – megsokszorozza a befektetők érdeklődését a Makran Parton.

Gwadar jelenleg egy grandiózus kínai befektetés kedvezményezettje, mélytengeri kikötő-komplexum épül itt. Kínai megfogalmazás szerint hamarosan Közép, illetve Dél Ázsia gyöngyszemévé válik e pakisztáni halászfalu.

A konjunktúra pedig jótékony hatással lesz nemcsak az említett települések /Gwadar és Jiwani mellett Pasni, Ormara Sunstar stb./ jövőjére, hanem Beludzisztánban, - sőt szándék szerint Pakisztán egészében – is érezteti jótékony hatását.

/92.fotók: Beludzisztáni fotók

